

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/288/31/92

STOSUNEK DO ROZSZERZENIA KOALICJI RZĄDOWEJ. OCENA SZANS WYJŚCIA Z KRYZYSU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ'92

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Majowy sondaż CBOS¹ wykazał, że wśród respondentów jest coraz mniej zwolenników poszerzenia koalicji rządowej. Znacznie zmniejszyła się też liczba przekonanych, że polityka rządu stwarza szanse przełamania kryzysu gospodarczego.

Jednym z głównych problemów politycznych ostatniego okresu jest kwestia rozszerzenia bazy politycznej rządu. Stosunek społeczeństwa do tego zagadnienia był poruszany w sondażach CBOS dwukrotnie w odstępie tygodnia - po raz pierwszy w dniach 21-26 kwietnia² (ogłoszenie fiaska rozmów w tej sprawie nastąpiło w trakcie realizacji badania) i po raz drugi w dniach 1-3 maja.

W obydwu sondażach wśród badanych przeważał pogląd, że w obecnej sytuacji kraju rozszerzenie składu rządu jest niekorzystne. W ciągu tygodnia dzielącego obydwie sondaże liczba przeciwników poszerzenia bazy politycznej rządu wzrosła i obecnie jest ich prawie dwa razy więcej niż zwolenników. Można przypuszczać, że do umocnienia tej opinii przyczyniło się właśnie fiasko rozmów. Skoro politycy nie mogą dojść do porozumienia w sprawie składu rządu, to ich współdziałanie w pracach rządu byłoby tym bardziej utrudnione (tab. 1).

¹ Sondaż "Aktualne problemy i wydarzenia" (25) zrealizowany w dniach 1-3 maja 1992 r. na 1191-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

² "Opinia publiczna o aktualnych kwestiach politycznych". Komunikat z badań, kwiecień 1992 r., CBOS.

Tabela 1

w procentach

Czy w obecnej sytuacji kraju korzystne jest rozszerzenie składu rządu?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	21-26 IV	1-3 V
Zdecydowanie tak	13	8
Raczej tak	18	19
	} 31	} 27
Raczej nie	26	31
Zdecydowanie nie	18	19
	} 44	} 50
Trudno powiedzieć	25	23

Zwolenników rozszerzenia koalicji rządowej jest więcej wśród mieszkańców miast niż na wsi³. Ponadto odsetek ich rośnie wraz z wykształceniem i jedynie w grupie osób z wykształceniem wyższym przeważają nad przeciwnikami takiego rozwiązania. Podobnie inteligencja i kadra kierownicza stanowią jedyną grupę społeczno-zawodową, w której utrzymuje się przewaga zwolenników rozszerzenia bazy politycznej rządu. Natomiast przewaga przeciwników takiego rozwiązania najczęściej występuje w grupie bezrobotnych oraz pracujących robotników niewykwalifikowanych.

Poglądy w sprawie ewentualnego rozszerzenia politycznej bazy rządu różnią się wyraźnie w zależności od opcji politycznych badanych. Wśród elektoratu⁴ partii wchodzących w skład rządu ("siódemki") przeciwników rozszerzenia koalicji jest dwukrotnie więcej niż zwolenników tego rozwiązania, podczas gdy w elektoracie Unii Demokratycznej, Kongresu Liberalno-Demokratycznego i Polskiego

³ Szczegółowe zróżnicowania opinii ze względu na cechy socjodemograficzne badanych zamieszczono w tabelach aneksu.

⁴ Według odpowiedzi na pytanie, na kogo głosował w ostatnich wyborach.

Programu Gospodarczego ("trójki") występuje lekka przewaga zwolenników rozszerzenia koalicji rządowej. Charakterystyczne, że wśród głosujących w ostatnich wyborach na pozostałe partie przewaga przeciwników rozszerzenia składu rządu jest jeszcze większa niż w elektoracie partii rządzących (tab. 2). Poglądy w tej sprawie różnicują się również w zależności od stopnia zainteresowania polityką (tab. 3).

Tabela 2 w procentach

Elektoraty	Czy rozszerzenie składu rządu jest korzystne?		
	tak	nie	trudno powiedzieć
"Siódemki"	28	57	15
"Trójki"	46	42	12
Pozostałych partii	25	60	15

Tabela 3 w procentach

Zainteresowanie polityką	Czy rozszerzenie składu rządu jest korzystne?		
	tak	nie	trudno powiedzieć
Duże	42	49	9
Średnie	32	54	14
Nikłe	22	52	27
Brak	14	40	46

Akceptacja idei rozszerzenia bazy politycznej rządu zależy też w pewnej mierze od oceny ogólnej działalności rządu. Wśród osób nie aprobujących działalności rządu przeciwnicy rozszerzenia jego składu mają wyraźnie większą przewagę nad zwolennikami niż wśród respondentów aprobujących rząd (tab. 4).

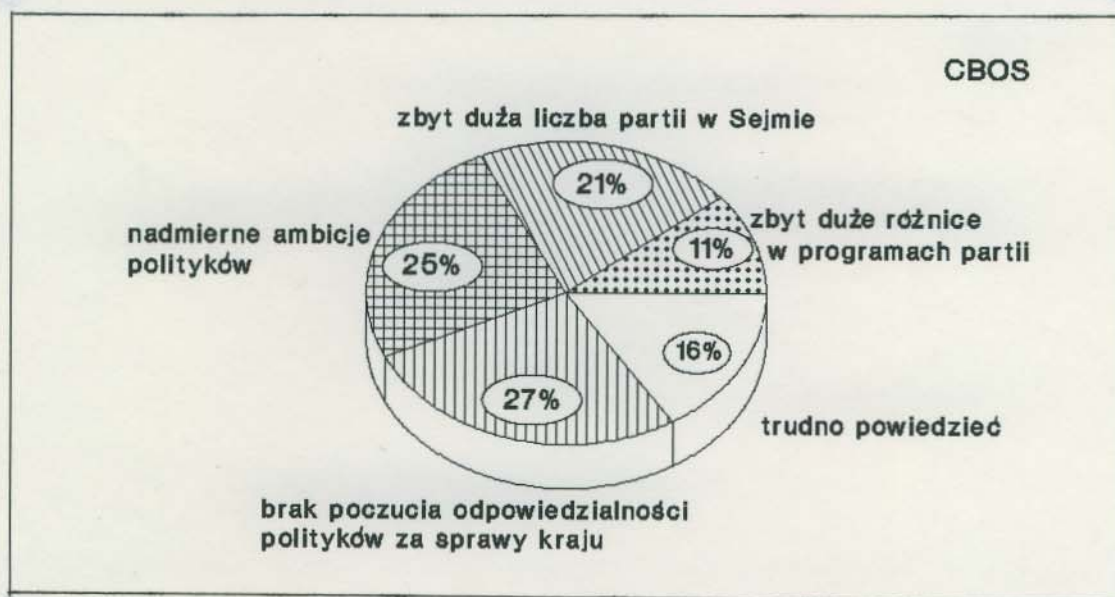
Tabela 4

w procentach

Ocena rządu	Czy rozszerzenie składu rządu jest korzystne?		
	tak	nie	trudno powiedzieć
Aprobata	31	49	20
Dezaprobatą	27	55	18

Badanych pytano także, dlaczego, ich zdaniem, tak długo trwały rozmowy na temat rozszerzenia koalicji rządowej. Wskazania na negatywne cechy polityków były znacznie częstsze niż na przyczyny, które można określić jako "systemowe" (rys. 1).

Rys. 1. Procentowy rozkład odpowiedzi na pytanie o przyczyny tak długiego trwania rozmów na temat rozszerzenia koalicji rządowej

Na pytanie, kto jest przede wszystkim odpowiedzialny za niepowodzenie rozmów, 51% odpowiedziało, iż jest to wynik postawy obu stron rokowań, 11% wskazało na koalicję rządową ("siódmkę"), 9% - na "małą koalicję" ("trójkę"), pozostali wstrzymali się od odpowiedzi.

Warto dodać, że na "nadmierne ambicje polityków" jako przyczynę przeciągania się rozmów częściej niż inni wskazywali respondenci z wykształceniem wyższym i średnim oraz badani wykazujący większe zainteresowanie polityką.

Wyniki badań upoważniają do stwierdzenia, że większość opinii publicznej ma negatywny stosunek do rozszerzenia koalicji rządowej, wynikający jednak z różnych, często przeciwstawnych motywacji. Przeciw poszerzeniu składu rządu wypowiadali się zarówno krytykujący go, jak i jego zwolennicy. Ci pierwsi nie widzieli potrzeby wzmocnienia nie aprobowanego przez siebie rządu - stąd tak znaczna przewaga przeciwników wśród wyborców partii nie biorących udziału w rozmowach. Drugi z kolei byli przeciwni zmianom w rządzie, który uważali za dobry - stąd wyraźna przewaga przeciwników rozszerzenia składu rządu wśród elektoratu rządzącej "siódemki". Natomiast wyborcy "trójki" byli podzieleni w swych poglądach. Tylko nieznaczną przewagę wśród nich mieli ci, którzy chcieli, aby popierane przez nich partie weszły w skład rządu.

Ocena polityki rządu

W omawianym sondażu rząd oceniany był w dwóch aspektach: ogólnym ("czy dobrze służy społeczeństwu") oraz pod względem prowadzonej polityki gospodarczej ("czy stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego").

W aspekcie pierwszym⁵ 32% badanych oceniło działalność rządu pozytywnie, 53% - negatywnie. W porównaniu z marcem br. nie zmienił

⁵ Szerzej kwestia ta będzie omówiona w komunikacie majowym CBOS, dotyczącym instytucji sprawujących władzę w Polsce.

się odsetek ocen pozytywnych, nastąpił natomiast niewielki przyrost ocen negatywnych (o 8 punktów procentowych).

W aspekcie drugim wyniki były następujące:

<i>Czy, Pana(i) zdaniem, polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?</i>			
<i>Zdecydowanie tak</i>	2%	} 18%	
<i>Raczej tak</i>	16%		
<i>Raczej nie</i>	44%	} 67%	
<i>Zdecydowanie nie</i>	23%		
<i>Trudno powiedzieć</i>	15%		

Odpowiedzi pozytywne występują wyraźnie częściej w najstarszej grupie wieku niż wśród pozostałych. Z kolei odpowiedzi negatywne szczególnie często występują wśród bezrobotnych oraz w grupie najbardziej zagrożonej bezrobociem - robotników niewykwalifikowanych.

Pytanie to zadawane było w sondażach CBOS już od kilku lat przy badaniu stosunku respondentów do kolejnych rządów. Uzyskane obecnie wyniki są najmniej korzystne od roku 1990 (tab. 5).

Tabela 5 w procentach

Czy polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?	Odpowiedzi respondentów według terminów badań			
	V '90	V '91	III '92	V '92
Tak	56	47	30	18
Nie	18	39	49	67
Trudno powiedzieć	26	14	11	15

Występuje wyraźna współzależność między oceną polityki rządu w aspekcie szans wyjścia z kryzysu a ogólną aprobatą rządu (tab. 6).

Tabela 6

w procentach

Czy polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?	Czy rząd dobrze służy społeczeństwu?		
	tak	nie	trudno powiedzieć
Tak	53	31	16
Nie	26	64	10
Trudno powiedzieć	34	33	32
Ogółem	32	53	15

W stosunku do marca zmniejszył się odsetek osób wyrażających pogląd, że obecny rząd jest w stanie wyprowadzić kraj z kryzysu gospodarczego. Może to oznaczać, że w ostatnich dwóch miesiącach nastąpiło dramatyczne załamanie się wiary w szybkie pokonanie recesji.

Tabela 1. Czy polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego? (%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	LICZBA OSOB
Ogółem	18	67	15	1189
Płeć				
Mężczyźni	20	70	10	525
Kobiety	17	64	19	663
Wiek				
do 24 lat	16	70	14	93
25-34	15	75	10	230
35-44	16	74	11	293
45-54	18	67	15	176
55-64	17	65	18	175
65 lat i więcej	26	49	25	222
Miejsce zamieszkania				
Wieś	16	68	17	507
Miasto do 20 tys.	23	61	16	116
od 21 do 100 tys.	16	68	16	223
od 101 do 500 tys.	18	69	12	213
501 tys. i więcej mieszk.	26	62	12	130
Region				
Północny	19	69	12	156
Zachodni	17	72	11	121
Środkowozachodni	17	72	11	187
Środkowy	16	68	16	187
Wschodni	20	57	23	145
Południowo-wschodni	16	66	17	195
Południowo-zachodni	21	63	16	198
Wykształcenie				
Podstawowe	18	60	21	489
Zasadnicze zawodowe	17	72	11	294
Średnie	18	70	12	312
Wyższe	19	73	8	93
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	21	69	10	81
Poz. pracownicy umysłowi	16	73	10	105
Pracownicy fiz.- umysł.	15	73	13	55
Robotnicy wykwalifikowani	20	70	9	132
Robotnicy niewykwalifik.	6	82	12	66
Rolnicy	19	68	13	94
Prywatni przedsiębiorcy	14	72	14	43
Grupa społ.-zaw. nie prac.				
Renciści i emeryci	21	58	22	410
Uczniowie i studenci	26	61	13	23
Bezrobotni	8	82	10	77
Gospodynie domowe i inni	20	64	16	106
Dochody na jedną osobę				
Do 400 tys. zł	15	72	12	181
401-600	19	65	16	211
601-800	12	72	16	251
801-1000	24	61	15	222
1001-1500	17	67	16	195
Powyżej 1500 tys. zł	24	64	12	107
Ocena war. materialnych				
Złe	14	73	14	543
Średnie	21	63	16	510
Dobre	24	60	16	135
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	20	54	27	128
Raz w tygodniu	20	66	14	682
Kilka razy w roku	13	75	12	280
W ogóle nie uczestniczy	22	64	14	97
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	52	27	21	132
Zły kierunek	11	78	11	876
Trudno powiedzieć	27	43	30	181

Tabela 2. Czy korzystne jest rozszerzenie składu rządu?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	LICZBA OSOB
Ogółem	27	50	23	1187
Płeć				
Mężczyźni	30	54	16	526
Kobiety	25	47	28	660
Wiek				
do 24 lat	19	57	24	93
25-34	26	60	14	229
35-44	36	45	19	294
45-54	28	54	18	176
55-64	27	46	27	175
65 lat i więcej	19	44	38	220
Miejsce zamieszkania				
Wieś	22	49	29	505
Miasto do 20 tys.	34	45	22	116
od 21 do 100 tys.	29	48	23	223
od 101 do 500 tys.	33	54	14	213
501 tys. i więcej mieszk.	29	56	15	130
Region				
Północny	21	63	15	156
Zachodni	29	45	26	121
Środkowozachodni	27	53	20	188
Środkowy	36	44	20	187
Wschodni	22	46	32	145
Południowo-wschodni	27	47	26	193
Południowo-zachodni	26	52	22	197
Wykształcenie				
Podstawowe	19	47	34	487
Zasadnicze zawodowe	27	56	17	293
Średnie	31	54	15	313
Wyższe	57	37	6	93
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	52	41	7	81
Poz. pracownicy umysłowi	35	47	18	105
Pracownicy fiz.- umysł.	29	51	20	55
Robotnicy wykwalifikowani	29	57	14	132
Robotnicy niewykwalifik.	15	55	30	66
Rolnicy	28	56	16	94
Prywatni przedsiębiorcy	37	56	7	43
Grupa społ.-zaw. nie prac.				
Rencisci i emeryci	22	46	32	409
Uczniowie i studenci	30	52	17	23
Bezrobotni	22	60	18	77
Gospodynie domowe i inni	24	49	28	105
Dochody na jedną osobę				
Do 400 tys. zł	18	56	26	180
401-600	27	50	24	212
601-800	25	49	26	250
801-1000	29	46	24	222
1001-1500	31	53	16	194
Powyżej 1500 tys. zł	38	47	15	107
Ocena war. materialnych				
Złe	25	50	25	542
Średnie	27	51	22	509
Dobre	36	46	18	135
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	25	38	37	128
Raz w tygodniu	29	50	21	680
Kilka razy w roku	24	53	23	280
W ogóle nie uczestniczy	29	55	16	97
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	32	48	20	132
Zły kierunek	26	52	22	875
Trudno powiedzieć	28	42	30	180

Tabela 3. Dlaczego tyle czasu trwały rozmowy na temat rozszerzenia koalicji rządowej? (%)

	Różnice w programach	Nadmierne ambicje	Brak odpowiedzialności	Za dużo partii	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	10	25	27	21	16	1187
Płeć						
Mężczyźni	12	29	27	24	8	526
Kobiety	9	22	27	19	22	660
Wiek						
do 24 lat	13	22	19	26	20	93
25-34	15	27	28	22	8	230
35-44	9	33	31	18	10	294
45-54	7	30	32	18	14	176
55-64	10	21	25	22	21	174
65 lat i więcej	10	16	22	24	28	220
Miejsce zamieszkania						
Wieś	9	21	27	22	21	506
Miasto do 20 tys.	10	25	23	22	20	116
od 21 do 100 tys.	11	26	29	23	12	223
od 101 do 500 tys.	12	31	30	19	8	213
501 tys. i więcej mieszk.	12	36	26	16	10	129
Region						
Północny	10	26	30	27	7	156
Zachodni	12	25	27	22	13	121
Środkowozachodni	14	16	35	23	11	188
Środkowy	11	27	27	21	14	187
Wschodni	9	23	22	20	26	145
Południowo-wschodni	6	32	24	16	23	193
Południowo-zachodni	11	28	24	21	16	197
Wykształcenie						
Podstawowe	8	18	25	23	26	487
Zasadnicze zawodowe	14	18	31	25	12	294
Średnie	11	38	27	17	7	313
Wyższe	11	45	25	14	5	92
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	12	42	25	15	6	81
Poz. pracownicy umysłowi	10	34	31	15	9	105
Pracownicy fiz.- umysł.	4	36	22	29	9	55
Robotnicy wykwalifikowani	8	28	30	29	5	132
Robotnicy niewykwalifik.	6	21	39	20	14	66
Rolnicy	6	29	34	15	16	94
Prywatni przedsiębiorcy	12	47	30	9	2	43
Grupa społ.-zaw. nie prac.						
Renciści i emeryci	11	17	24	23	25	408
Uczniowie i studenci	13	26	13	30	17	23
Bezrobotni	16	21	30	18	16	77
Gospodynie domowe i inni	14	19	25	20	23	106
Dochody na jedną osobę						
Do 400 tys. zł	8	20	28	22	23	181
401-600	13	22	32	15	17	212
601-800	7	23	28	24	17	250
801-1000	7	27	27	23	16	221
1001-1500	16	30	24	22	8	194
Powyżej 1500 tys. zł	13	36	23	19	8	107
Ocena war. materialnych						
Złe	9	23	31	19	18	542
Średnie	12	26	24	23	14	509
Dobre	12	32	23	21	12	135
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	11	16	23	23	28	128
Raz w tygodniu	11	23	28	22	16	681
Kilka razy w roku	9	30	29	19	12	279
W ogóle nie uczestniczy	8	41	22	20	9	97
Ocena kier.rozw.syt.w kraju						
Dobry kierunek	12	24	21	24	19	131
Zły kierunek	9	26	31	20	14	876
Trudno powiedzieć	14	22	15	27	22	180